

21819 - Âşûrâ günü orucuna gündüz niyet eden kimsenin ecri sâbit olur mu?

Soru

Ben, Âşûrâ günü orucunun fazîletini ve bu orucun önceki yıl işlenen küçük günahlara keffâret olduğunu biliyorum. Fakat bizde miladi takvime göre hareket edildiğinden dolayı Âşûrâ gününü ancak sabah öğrendim. Sabah hiçbir şey yememiştim. Bundan dolayı oruca niyet ettim. Buna göre benim orucum sahih midir?

Bu günün orucunun fazîletini elde edebilir miyim? Ve geçen yılki günahlara keffâret olur mu?

Detaylı cevap

Nâfile ibâdetler ve taatlerde gayret göstermeyi size kolay kılan Allah Teâlâ'ya hamd olsun. Allah Teâlâ'dan bizi ve sizi bu yolda sâbit kılmasını dileriz.

Oruca geceden niyet etme konusunda sorduğunuz soruya gelince, bir kimsenin, fecirden sonra orucu bozan şeylerden birisini yiyip içmediği sürece, nâfile oruca gündüz niyet etmesinin sahih olduğuna Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'den sâbit olan hadis delâlet etmiştir.

Nitekim Âişe'den -Allah ondan râzı olsun-rivâyet olunduğuna göre o şöyle demiştir:

دَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ فَقَالَ: هَلْ عِنْدَكُمْ شَيْءٌ؟ فَقُلْنَا: لَا. قَالَ: فَإِنِّي إِذْ ذَاكَ صَائِمٌ. []
[رواه مسلم]

"Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- birgün yanıma girdi ve:

- Yanınızda (yiyecek) bir şey var mı? diye sordu.

Bunun üzerine biz de ona:

- Hayır (yoktur), dedik.

Buyurdu ki:

- O halde ben şimdi oruçluyum." (Müslim; hadis no:1154).

Hadiste geçen "İzen (O halde)" edâtı, şimdiki zamana delâlet eden zaman zarfıdır.

Dolayısıyla bu hadis, nâfile oruca gündüz niyet etmenin câiz olduğuna delâlet eder. Farz oruç ise, bunun tam tersi, gece niyet etmeden sahih olmaz.

Nitekim Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿مَنْ لَمْ يُبَيِّتِ الصِّيَامَ قَبْلَ الْفَجْرِ فَلَا صِيَامَ لَهُ﴾. [رواه أبو داود والترمذي وصححه الألباني في صحيح الجامع]

"(Farz oruca) geceden niyet etmeyeninin orucu yoktur (oruca sahih değildir)." (Ebu Dâvud, hadis no: 2454. Tirmizî, hadis no: 726. Elbânî, "Sahihu'l-Câmi", hadis no: 6535'de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.)

Buna göre orucunuz sahihtir.

Orucun ecrini elde etmeye gelince, bu sevap, tam günün sevabı mıdır, yoksa sadece niyet ettiğiniz andan itibaren midir?

Değerli âlim Muhammed b. Salih el-Useymin -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Bu meselede iki görüş vardır:

Birincisi:

Bu kimseye, orucun sevabı gündüzün başlangıcından itibaren verilir. Çünkü dînen geçerli olan oruç, gündüzün başlangıcından itibaren olması gerekir.

İkincisi:

Bu kimseye, orucun sevabı, sadece niyet ettiği andan itibaren verilir. Örneğin zevâl vaktinde oruca niyet etmişse, yarım gün sevabı alır.

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'in şu hadisi doğrultusunda doğru olan görüş budur:

إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ، فَهَاجَرَتْهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَتَرَوَّجُهَا، فَهَاجَرَتْهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ. [متفق عليه]

"Ameller, ancak niyetlere göre geçerlilik kazanır. Herkes ancak (ameliyle) niyet ettiğinin karşılığını alır. Kimin hicreti, (niyet ve kasıt olarak) Allah ve elçisi için ise, onun hicreti (sevap ve ecir olarak) Allah ve elçisi içindir. Kimin de hicreti dünyadan bir menfaat elde etmek ya da bir kadınla evlenmek için ise, onun da hicreti, hicret ettiği gâye içindir." (Buhârî, hadis no: 54. Müslim, hadis no:1907/155).

Bu kimse, oruca, ancak gündüz vaktinde niyet etmiştir. Dolayısıyla oruca niyet ettiği andan itibaren kendisine ecir verilir.

En tercihli görüşe göre, oruç, bir güne verilecek olursa, örneğin; Pazartesi ve Perşembe günleri orucu, Bîyz (her hicrî ayın 12., 13. ve 14.) günleri orucu, her aydan üç gün tutulan oruç gibi nâfile oruçlara, bir kimse, gündüzün bir vaktinde niyet ederse, o günün orucunun sevabının tamamını elde edemez." (eş-Şerhu'l-Mumtî"; c: 6, s: 373).

Her kim, fecir doğduktan sonra Âşûrâ günü orucuna niyet ederse, Âşûrâ orucunun ecirini gerekli kılan, -ki bu ecir, önceki senenin küçük günahlarına kefâret olmasıdır- bunu elde edemez. Çünkü bu kimse, Âşûrâ gününün tamamında oruç tutmuş sayılmaz, aksine ancak bir kısmında oruç tutmuş sayılır ki, bu da niyet ettiği andan itibaren. Fakat Allah'ın Muharrem ayında oruç tuttuğundan dolayı umumî ecir elde etmiş olur ki, o da Ramazan ayından sonra en fazîletli oruç olan Muharrem ayı orucudur. (Müslim, hadis no: 1163).

Sanırım sizin ve pek çok insanın Âşûrâ gününü -Bîyz günleri de böyledir- gündüz vaktinden (gün ağardıktan) başka bir vakitte bilememenin en önemli nedeni; -sorunuzda zikrettiğiniz gibi- miladî takvime göre hareket edilmesidir. Umulur ki böyle fazîletli şeyleri kaçırmak, Allah Teâlâ'nın kendilerine dosdoğru yolu göstermeyi nasip buyurduğu size ve herkese, kulları için meşrû kıldığı ve dîni için râzı olduğu hicrî kamerî takvime göre hareket etmesine vesîle olur.

Özel işlerinizde ve kendi aranızda bile olsa, dînî münâsebetleri hatırlatan bu takvimi ihyâ etmek ve kendilerine aykırı hareket etmek, sembolleri ve hususiyetlerinde onlardan farklı

olmakla emrolunduğumuz Ehl-i Kitab'a aykırı hareket etmek için hicrî kamerî takvime göre hareket etmek gerekir. Geçmiş nebi ve elçilerin ümmetlerinde bile bu kamerî takvime göre hareket edilmekteydi. Bu hüküm; hadiste geçen, yahudilerin Âşûrâ günü oruç tutmalarının gerekçesinden çıkarılmıştır. Bu gün (Âşûrâ günü) ise, kamerî aylar yoluyla bilinmektedir.

Nitekim Allah Teâlâ'nın bu günde Musa'yı kurtarması, Musa'nın ümmetinin de kamerî takvime göre hareket ettiklerine, miladî takvimin aylarına göre hareket etmediklerine delâlet eder." (eş-erhu'l-Mumti"; c: 6, s: 471).

Allah Teâlâ'dan, bu gibi özel ecri kaçırmış olmanızı, siz ve sizin gibi gayretli kimseler için hayırlara vesîle kılmasını dileriz. Çünkü kaçırılan bu ecrin acısını kalpte hissetmek, insanı salih amelde daha fazla gayret göstermeye çağırır. Bu ise, sonucu insanın kalbinde daha etkili olan nice taatlerin doğmasına vesîle olur. İnsan, belki bazı insanların dayandıkları belirli taatleri elde edebilir. Bu da onun taatlerde tembellik göstermesine sebep olabilir. Belki de kendini beğenmişliğe ve bu taatle Allah Teâlâ'ya minnet etmesine sebep olabilir.

Allah Teâlâ'dan, bize, lütfundan, ihsanından ve ecrinden vermesini ve O'nu hakkıyla anmak ve O'na şükretmekte bize yardımcı olmasını dileriz.